

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:BİRİNCİ BÖLÜM
KARAR

ONUR ŞAHİN BAŞVURUSU

Başvuru Numarası : 2021/27536

Karar Tarihi : 15/1/2025

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL
Selahaddin MENTEŞ
Muhterem İNCE
Yılmaz AKÇİL

Raportör : Murat BAŞPINAR

Başvurucu : Onur ŞAHİN

Vekili : Av. Meryem TÜRKTEKİN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kararın sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddiaların karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Olay tarihinde on altı yaşında olan başvurunun da içinde bulunduğu aracın 16/8/2016 tarihinde yaralamalı trafik kazasına sebebiyet vermesi dolayısıyla Eskişehir Cumhuriyet Başsavcılığınca (Başsavcılık) soruşturma başlatılmıştır.

3. Soruşturma kapsamında başvurunun ifadesi alınmıştır. Başvurucu; beyanında trafik kazasına sebebiyet veren aracı kendisinin kullanmadığını, annesi P.Ş. ile aracın arka koltuğunda oturduklarını, halası Ö.K.'nın ön koltukta oturduğunu ve aracı eniştesi H.K.'nın kullandığını, kaza sırasında da şoförün kendisi olmadığını ifade etmiştir. Araçta bulunan ve beyanlarına başvuru P.Ş., Ö.K. ve H.K. da başvurunun beyanını destekler mahiyette ifade vermiştir.

4. Aynı soruşturma kapsamında anılan trafik kazasında yaralanan müşteki G.B. beyanında orta refüjde beklerken kazanın meydana geldiğini ve kaza nedeniyle ağır yaralandığını, kazanın nasıl meydana geldiğini ve araç sürücüsünü görmediğini ancak kazadan sonra kazayı gören kişilerle görüştüğünde kendisine çarpan aracı bir çocuğun kullandığını ve sonrasında büyük bir kişinin onun yerine geçtiğini, bu şekilde şoförün değiştiğini duyduğunu, söz konusu duyumlarla ilgili görüştüğü kişilerin kim olduğunu bilmediğini ve olay nedeniyle şikâyetçi olduğunu beyan etmiştir. Yine olay sırasında öndeki araçla seyir hâlinde olan ve yaralanmamış olan Y.İ.'nin de beyanı alınmıştır. Tanık Y.İ. kavşağa yaklaşırken dikiz aynasından bordo renkli bir aracın hızlı şekilde geldiğini gördüğünü ve aracıyla sağ tarafa doğru gittiğini, o aracın hızla sol tarafından geçtiğini, bu sırada aracın sürücü koltuğunda genç birinin oturduğunu gördüğünü ve kazanın meydana

geldiğini, kaza yapan aracın sürücü koltuğundaki gencin yaralı olarak kenarda durduğunu, sonradan aracı kullandığını söyleyen erkek şahsın olay yerinde bulunan kişilere "*Birine vurdu mu?*" diye sorduğunu ve polis merkezinde kaza sırasında aracı kullanan yaşı küçük olan kişiyi teşhis ettiğini, yaşı büyük olan kişinin aracı kullanmadığını ifade etmiştir.

5. Başsavcılık, yaptığı soruşturma neticesinde hazırlanan 5/11/2018 tarihli iddianameyle başvurunun taksirle bir kişinin yaralanmasına neden olma suçunu işlediği iddiasıyla kamu davası açmıştır. Aynı soruşturma sonucunda H.K. hakkında ise aynı tarihte taksirle yarama suçundan takipsizlik kararı verilmiş ve suç üstlenme suçundan ise iddianame düzenlenmiştir.

A. Başvurucunun Yargılanmasına İlişkin Süreç

6. Başvurucu hakkındaki yargılamaya Eskişehir 2. Çocuk Mahkemesinde (Mahkeme) başlanmıştır. Mahkemece 14/11/2018 tarihinde duruşma hazırlığı işlemleri yapılmış ve yargılama on iki celsede tamamlanmıştır.

7. Suça sürüklenen çocuk olan başvuru, Ankara 3. Çocuk Mahkemesinde 27/12/2018 tarihinde istinabe yoluyla alınan ve Mahkemece hazır olduğu 15/4/2021 tarihli son celsedeki savunmalarında suçlamayı kabul etmeyerek aracı kendisinin değil, eniştesi H.K.nın kullandığını beyan etmiştir. Tanık sıfatıyla beyanlarına başvuru H.K. ve Ö.K. da istinabe yoluyla Edremit 2. Asliye Ceza Mahkemesinde verdikleri 2/9/2020 tarihli beyanlarında kaza yapan aracı başvurunun kullanmadığını ifade etmiştir.

8. Kaza sırasında yaralanan müşteki G.B.nin beyanı Mahkemece 13/3/2019 tarihli celsede alınmıştır. Müşteki, beyanında hazırlık beyanını tekrar ederek olay nedeniyle ağır yaralandığını ve şikâyetçi olduğunu ifade etmiştir. Olayın görgü tanığı Y.İ. ise 25/9/2019 tarihli duruşmada genç birinin aracın sürücü koltuğunda oturduğunu gördüğünü ve aracı kullanan başvurucuyu teşhis ettiğini beyan etmiştir.

9. Suç üstlenme suçundan H.K. hakkında Eskişehir 5. Asliye Ceza Mahkemesinde (E. 2018/976) açılan davaya ilişkin gönderilen Duruşma Tutanakları, Mahkemece 12/6/2019 tarihli üçüncü celsede incelenmiştir.

10. Başvurucu müdafii ilk olarak 19/12/2019 tarihli duruşmada verdiği ve sonraki celselerde de yeniledikleri savunma dilekçelerinde meydana gelen trafik kazasıyla ilgili soruşturmada H.K. hakkında verilen takipsizlik kararının kaldırıldığını ve H.K. hakkında aynı olay nedeniyle taksirle yaralama suçundan kamu davası açıldığını belirterek ilgili dava dosyasının incelenmesini talep etmiştir. Aynı celsede tanık H.K. hakkında suç üstlenme suçundan açılan davada verilen ve kesinleşen mahkûmiyet kararına ilişkin belgeler okunmuştur. Mahkeme, tanık H.K. hakkında taksirle yaralama suçundan verilen takipsizlik kararının kaldırılması, iddianame düzenlenmesi ve sonraki yargılama süreçleri hakkında herhangi bir değerlendirme yapmamıştır.

11. Mahkeme, başvurunun da hazır bulunduğu 15/4/2021 tarihli celsede başvurunun taksirle yaralama suçundan miktar itibarıyla kesin olmak üzere 3.000 TL adli para cezası ile cezalandırılmasına karar vermiştir. Kararda tanık H.K.nın suç üstlenme suçundan mahkûm edilmiş olması da dikkate alınmış, başvurunun yakınları olan diğer tanıkların beyanlarına karşı tanık Y.İ.nin beyanına itibar edilerek bu beyan hükme esas alınmıştır.

12. Başvurucu karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Mahkeme 22/4/2021 tarihinde verdiği kararla hüküm altına alınan miktarın kesin nitelikte olduğunu belirterek istinaf talebini reddetmiştir.

13. Başvurucu, kesin olduğu belirtilen hükmü 15/4/2021 tarihinde öğrendikten sonra 17/5/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

14. Mahkemenin anılan ret kararına karşı yapılan istinaf talebi ise Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 26. Ceza Dairesinin 12/4/2022 tarihli kararıyla reddedilmiştir.

B. Aynı Olaya İlişkin Yürütülen Diğer Yargılama Süreçleri

15. Aynı olay nedeniyle araçta bulunan H.K. hakkında taksirle yaralama suçundan 5/11/2018 tarihinde verilen kovuşturmayaya yer olmadığına dair (takipsizlik) karara H.K., Ö.K. ve P.Ş. itiraz etmiştir. İtirazı inceleyen Eskişehir 2. Sulh Ceza Hâkimliği 12/3/2019 tarihinde verdiği kararla H.K. hakkında verilen kovuşturmayaya yer olmadığına dair kararın kaldırılmasına karar vermiştir.

16. Meydana gelen trafik kazası nedeniyle devam eden soruşturmada Başsavcılık, 27/11/2019 tarihli iddianameyle H.K. hakkında da taksirle yaralama suçunu işlediği iddiasıyla kamu davası açmıştır. Açılan dava, Eskişehir 5. Asliye Ceza Mahkemesinin E. 2019/920 sayılı dosyasında görülmeye başlanmıştır.

17. Eskişehir 5. Asliye Ceza Mahkemesi 27/10/2020 tarihli celsede yargılamada basit yargılama usulünün uygulanmasına, devam eden süreçte 3/12/2020 tarihinde H.K.nın taksirle yaralama suçundan 1.100 TL adli para cezasıyla cezalandırılmasına karar vermiştir.

18. Basit yargılama usulüyle verilen karara karşı H.K.nın diğer yargılamalarla ilgili gerekli araştırmalar yapılmadan eksik incelemeyle karar verildiğine yönelik itirazı üzerine dosya genel yargılama usulüne göre yeniden ele alınmış ve Eskişehir 5. Asliye Ceza Mahkemesinin 2020/521 Esasına kaydedilerek yargılamaya devam edilmiştir.

19. Öte yandan H.K. hakkında 5/11/2018 tarihli iddianameyle suç üstlenme suçundan açılan davada yine Eskişehir 5. Asliye Ceza Mahkemesinin 2018/976 Esas sayılı dosyasında yargılama yapılmıştır. Davada 20/6/2019 tarihli kararla H.K.nın suç üstlenme suçundan 15 gün hapis cezasıyla cezalandırılmasına ve hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmiştir.

20. Suç üstlenme suçundan verilen ve kesinleşen hükme karşı 26/10/2021 tarihinde tebligatın yöntemince yapılmadığı ve kesinleşmenin hatalı olduğu belirtilerek Adalet Bakanlığınca (Bakanlık) kanun yararına bozma talebinde bulunulmuştur. Yargıtay 8. Ceza Dairesi 11/12/2023 tarihli kararıyla hükmün kanun yararına bozulmasına karar vermiştir. Kararda, yöntemince tebligat yapılmaması dolayısıyla yapılan itiraz süresinde kabul edilerek inceleme yapılması gerekirken itirazın süre nedeniyle reddedilmesi bozma nedeni yapılmıştır.

21. Yargıtay 8. Ceza Dairesinin kanun yararına bozma kararı sonrasında, H.K. hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına dair verilen karara karşı yapılan itirazın süresi içinde yapıldığı kabul edilerek Eskişehir 1. Ağır Ceza Mahkemesince yapılan

incelemede 4/3/2024 tarihli kararla suç üstlenme suçundan verilen hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin karar kaldırılmıştır. Kaldırma kararı sonrasında Eskişehir 5. Asliye Ceza Mahkemesinin 2024/277 Esas sayılı dosyasında devam eden yargılama aynı Mahkemede H.K. hakkında devam eden taksirle yaralama dosyasıyla (E.2020/521) birleştirilmiştir.

22. Başvurucuya taksirle yaralama suçundan verilen mahkûmiyet kararı kesinleşmiştir. Aynı olay nedeniyle H.K. hakkında taksirle yaralama ve suç üstlenme suçlarından açılan davalar ise hâlen Eskişehir 5. Asliye Ceza Mahkemesinin 2020/521 Esas sayılı dosyasında derdesttir.

23. Komisyonca, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

24. Başvurucu; meydana gelen trafik kazasında aracı kendisinin kullanmadığını, aracı kullandığını belirttiği H.K. hakkında aynı olay ve hatta aynı eylemle ilgili olarak taksirle yaralama suçundan açılmış ve görülmekte olan dava olduğunu bildirmesine karşın Mahkemece gerekli araştırma yapılmadan ve anılan dava sonucu beklenmeden, gerekirse birleştirilerek yargılama yapılmadan hakkında mahkûmiyet kararı verilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

25. Bakanlık görüşünde; öncelikle başvuruda kabul edilebilirlik şartlarının karşılanıp karşılanmadığının incelenmesi gerektiği, kabul edilebilirlik şartlarının karşılandığının değerlendirilmesi hâlinde Anayasa Mahkemesince de belirtildiği üzere başvurunun iddialarıyla ilgili olarak öncelikle adil yargılanma hakkının bireylere dava sonucunda verilen kararın değil yargılama sürecinin ve usulünün adil olup olmadığını denetleme imkânı verdiği ve başvurunun adil yargılanma hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği ifade edilmiştir.

26. Bakanlık görüşü, başvuru vekiline tebliğ edilmiş olup bu görüşe karşı herhangi bir beyanda bulunulmamıştır.

27. Başvuru, adil yargılanma hakkının güvencelerinden olan gerekçeli karar hakkı kapsamında incelenmiştir.

28. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

29. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve bu amaca uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır.

Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (bazı ekleme ve farklılıklarla birlikte bkz. *Sencer Başat ve diğerleri* [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

30. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan mercinin yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması, kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciinde ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı ekleme ve farklılıklarla birlikte bkz. *Mehmet Yavuz* [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

31. Somut olayda başvuru 16/8/2016 tarihinde meydana gelen yaralamalı trafik kazasında taksirle yaralama suçundan mahkûm edilmiştir. Mahkeme başvurunun savunmasını, tanık, müşteki ve mağdur beyanları ile adli rapor ve bilirkişi raporlarını değerlendirerek bu sonuca ulaşmıştır. Gerekçeli karar incelendiğinde başvurunun yakınları olan tanıkların beyanlarına itibar edilmediği, yargılama süreçlerinde birbirleriyle uyumlu oldukları belirtilen tanık Y.İ.'nin beyanına itibar edilerek hüküm verildiği anlaşılmaktadır. Mahkemece bu tespiti ulaşırlarken H.K. hakkında suç üstlenme suçuna ilişkin yargılama dosyası da incelenmiş ve değerlendirilerek karar verilmiştir.

32. Başvuru, olayın başından itibaren aracı kendisinin kullanmadığını ve eniştesi H.K.'nin sevk ve idaresinde iken kazanın meydana geldiğini savunmuştur. Soruşturma aşamasında başvuru hakkında taksirle yaralamadan dava açılırken H.K. hakkında ise bu suçtan önce takipsizlik kararı verilmiştir. Anılan takipsizlik kararına yapılan itiraz üzerine ise takipsizlik kararı kaldırılmış ve aynı olay nedeniyle bu kez H.K. hakkında da taksirle yaralama suçundan dava açılmıştır.

33. Suça sürüklenen çocuk olan başvurunun müdafii, yargılama sırasında verdiği savunmaya ilişkin dilekçelerinde H.K. hakkında taksirle yaralama suçundan dava açıldığını ve (Eskişehir 5. Asliye Ceza Mahkemesinde) görülmekte olan bu dosyanın incelenmesine yönelik taleplerini dile getirmiştir (bkz. § 10). Mahkemenin olayla ilgili açılan diğer dosyaları getirtip incelemesine karşılık, taksirle yaralama suçundan açılan dava dosyasıyla ilgili bir karar ve değerlendirme yapmadığı görülmüştür.

34. Başvurunun Mahkemede ileri sürdüğü ancak dayanaksız bulunduğundan itibar edilmeyen savunmalarını destekleyebilecek maddi delillerin bulunabileceği ve aynı olayla ilgili olarak açılmış ceza davası dosyası başvuru müdafiiince Mahkemeye bildirilmiş ve dosyanın değerlendirilmesi talep edilmiştir. Trafik kazasına sebebiyet veren aracı aynı anda iki kişinin kullandığının kabul edilmesinin hayatın olağan akışına aykırı olacağının anlaşılması karşısında anılan iddianın kararın sonucunu değiştirebilme ihtimali olduğu ve bu konuda Mahkemece herhangi bir değerlendirme yapılmadığı anlaşılmıştır.

35. Bu noktada belirtmek gerekir ki Anayasa Mahkemesinin doğrudan ilgili soruşturma ve yargılama makamlarının yerine geçerek delil değerlendirmesi yapması söz konusu olamaz. Bu konuda asıl sorumlu ve yetkili olanlar ilk elden olayları inceleyen yetkili adli ve idari mercilerdir (*Cemil Danışman* [1. B.], B. No: 2013/6319, 16/7/2014, § 58). Ancak başvurunun her aşamada ileri sürdüğü kendini suçtan kurtaracak nitelikte olan (aracı başka

bir şahsın kullandığına dair) iddialarına ilişkin olarak sonradan H.K. hakkında aynı suçtan dava açıldığı ve bunun Mahkemeye bildirildiği tartışmasıdır. Başvurucunun talebinin kararın sonucunu değiştirebilme ihtimali olan bir niteliğinin olduğu, yargılama sırasında bildirilen bu durum hakkında herhangi bir değerlendirmede bulunulmadığı görülmektedir.

36. Buna göre başvuru, üzerine atılı suçu işlemediğine dair iddiasını destekleyebilecek mahiyette iddia ve talepler sunmasına rağmen Mahkemece bu durum gerekçeli kararda ayrı ve açık olarak tartışılmamış ve başvurunun iddialarına cevap verilmemiştir. Bu nedenle yargılama süreci bir bütün olarak değerlendirildiğinde başvurunun gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

37. Açıklanan gerekçelerle başvurunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

38. Başvuru; hak ihlalinin tespiti ile yeniden yargılama yapılmasına karar verilmesi, 50.000 TL maddi ve 50.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

39. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. *Mehmet Doğan* [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; *Aligül Alkaya ve diğerleri (2)* [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; *Kadri Enis Berberoğlu (3)* [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

40. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyumsuzluğun sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendiren sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

41. Başvuru, maddi zarara ilişkin olarak bilgi/belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir. Ayrıca ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurunun manevi tazminat talebinin de reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlâlinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Eskişehir 2. Çocuk Mahkemesine (E.2018/514, K.2021/290) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. 487,60 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 30.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/1/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.